

знавцем мистецтва і літератури, тонким політичним аналітиком, його глибокими знаннями та ерудицією послуговувалися колеги і друзі. Доля подарувала йому численні наукові відкриття і знахідки. Але справжнім скарбом та найважливішою знахідкою Олега Сухобокова стала його віддана дружина, вірна супутниця, вдячна колега, — Світлана Юренко. Ніжно і дбайливо плекає пам'ять і береже спадок бать-

ка донька — Ольга, яка сама стала фаховим істориком і зараз виховує онука Олега Васильовича — маленького Романа.

Вшановуючи світлу пам'ять Олега Васильовича, колектив відділу давньоруської та середньовічної археології ІА НАНУ всіляко підтримує розвиток ідей вченого, і далі буде робити все можливе для збереження і популяризації його наукової спадщини.

*А.П. Томашевський,
к. і. н., відділ давньоруської та
середньовічної археології ІА НАНУ*

ПАМ'ЯТІ О.В. СУХОБОКОВА

Мені не хотілось говорити про пам'ять, вона вже позначена назавжди в науці, й надовго у навколишньому світі, поки живуть маленькі та дорослі нащадки неординарної людини.

Відразу ж на згадку спадають експедиційні буденні події: Очаків, яскравий гумор, іронія непересічного Олега Васильовича, як завжди із улюбленцем Роні, без якого його неможливо було уявити. Енциклопедичні знання і відповіді, які він мав на будь-яке питання, вражали. Водночас в ньому ніколи не було навіть тіні зверхності, він органічно входив у середовище не настільки обізнаних, як він. Студенти його поважали, любили, не боялися, навіть попри його гострі зауваження.

Поява О.В. Сухобокова в Очакові у 1997 р. співпала із народженням українсько-турецької експедиції, науковим консультантом якої він був кілька років поспіль. Того ж року археологічна доля подарувала йому надзвичайне відкриття: були виявлені оригінальні залишки стін Очаківської фортеці, знищеної під час штурму і остаточно розібраної місцевими мешканцями у ХІХ—ХХ ст. Він простежив подвійну конструкцію фортифікації, яка складалася із двох стін: зовнішня стіна зведена із сирцевої цегли, у верхній частині якої трапилося кам'яне ядро, та внутрішня — з оброблених плит вапняку та ракушняку із забутовкою дрібним камінням. Досліджена конструкція повністю співпала із описом у документі, пізніше знайденому і

опрацьованому членами експедиції В. Остапчуком та К. Фінкель в Архіві прем'єр-міністра у Стамбулі. На плані початку ХVІІІ ст. вона локалізується як частина північної стіни Старої фортеці Очакова. Олегу Васильовичу щастило на унікальні знахідки, які рідко трапляються під час розкопок поселень чи міст: абсолютно цілий полив'яний горщик, точна аналогія якому знайдена у Білграді на Балканах, фрагмент полумиска ХV ст., подібного до таких самих із Середнього Подніпров'я, що наводило на думку про зв'язки Османського міста із українськими землями. Перелік можна продовжувати, але все це не просто удача, але й археологічна інтуїція, помножена на досвід та знання.

Всі, хто був того літа в експедиції, завжди згадують кумедний епізод, коли на Очаківську базу «Природа», де розмістилася експедиція, вперше приїхав відомий турецький професор Бозкурт Ерсой. Адаптація до незнайомої країни з незвичною мовою та культурою давалася йому вкрай важко, української чи російської мови він не знав, говорив турецькою та англійською, ще трохи німецькою. До того ж це був його перший візит до України. Прибувши на базу, турецький професор розгубився і не знав, як і про що говорити з нами, іноземцями. Нам теж треба було якось привітатися, познайомитися, ввічливо спитати Бозкурта Ерсою про переліт та дорогу, але і ми зникли, бо також не мали достатнього досвіду спілкування з ту-

рецькими колегами. Тишу першим порушив Олег Васильович, який з іноземних мов досконало знав лише французьку. Зрозумівши, що Боскурт не розуміє французьку, він вийшов із ситуації лише йому притаманним чином: широко розставив обидві руки, імітуючи крила літака, й зображуючи політ, спитав: «Як летіли?». Лід миттєво розтанув, всі весело засміялися і відтоді спілкування налагодилося (налагодився «міжкультурний діалог»). Згодом ми з турецькими археологами стали друзями, співпрацювали з ними не лише в Очакові, а і перші роки розкопок Аккерманської фортеці. Туди ж як науковий консультант експедиції приїздив і О.В. Сухобоков.

Чим більша відстань у часі від останньої зустрічі з Олегом Васильовичем, тим краще усвідомлюєш відому істину: «Велике бачать лише на відстані». Його гострий розум та неабиякі наукові та творчі здібності так і не були повністю реалізовані... Не все залежало від нього, по-різному склалися обставини. Але глибокі знання і потужна інтуїція давали

йому можливості передбачення нових обріїв, напрямків і шляхів вирішення тих чи інших наукових проблем. Одним з таких прикладів є його ідеї щодо питання ранніх взаємин слов'ян і тюрк у середині I тис. н. е. Він навіть виходив за ці хронологічні межі і ширше ставив питання про взаємини слов'янських і тюркських народів на теренах України. Тепер його думки стали надбанням історіографії цієї проблематики: саме він першим поставив питання, що лише в останні роки знаходить рішення у працях антропологів. А тоді він писав: «*Мабуть, є певні підстави говорити про фізичний внесок тюркомовних народів у формування давньоруської держави та у наступні століття. Тема ця вкрай цікава і все ще чекає на свого дослідника*» (Сухобоков О.В. Славяне и тюрки на Левобережной Украине: к истории ранних взаимоотношений // 36. мат-лів між-нар. наук. конф. «Україна—Туреччина: минуле, сучасне, майбутнє» (14—15.05. 2002) — Київ; Анкара, 2004, С. 274).

*С.О. Біляєва,
д. і. н., відділ давньоруської та
середньовічної археології ІА НАНУ*